

УДК 657.2

*Жадан М.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Скидан О.О.,
Запорізький національний технічний університет*

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА В СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ

Постановка проблеми. Собівартість продукції (робіт, послуг) є одним із найважливіших показників економічної ефективності функціонування підприємства. В собівартості акумулюються витрати, які підприємство здійснює в процесі виробництва і реалізації продукції. Як наслідок, рівень витрат і використання ресурсів зумовлює фінансовий результат підприємства, його конкурентоспроможність та положення на ринку. В цьому відношенні аналіз витрат, які формують собівартість, є важливим фактором ефективної системи управління підприємством. Даний аналіз дає змогу визначити тенденції зміни собівартості, визначити оптимальність її структури, відхилення фактичних витрат від планових, виявити резерви її зниження.

Актуальність дослідження полягає у тому, що витрати підприємства є одним із найважливіших об'єктів аналізу. Забезпечення оптимальності витрат і зростання прибутковості послуг вимагає постійного удосконалення системи їх управління, особливо собівартості робіт і послуг, для забезпечення стійкого фінансового стану підприємства на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження структури витрат, їх обліку, системи управління та їх оптимізації знайшли відображення в наукових роботах зарубіжних та вітчизняних авторів. Серед них: Е. Брігхем, Дж. Шанк, А. Захаров, А. Зюкін, А. Бородкін, Е. Гончарова, А. Гальчинський, А. Чандлер та ін. Безпосередньо аналіз методів оптимізації витрат, формування системи управління витратами знайшли своє відображення в наукових працях О. Коваленко, С. Осьмак, А. Довгої, В. Остряніної, Г. Конової, Т. Яровенко, М. Корінко та ін.

Проте, актуальним є аналіз формування раціональної структури витрат на основі факторного аналізу, який не завжди використовується в системі управління витратами.

Постановка завдання. Методика факторного аналізу передбачає визначення впливу кожного фактора на результативний показник. Особливого значення набуває даний підхід в умовах управління витратами за технологією «ощадливого споживача», сутність якої полягає в тому, що розмір витрат оцінюється споживачем, а не виробником. Виходячи з цього, метою статті є аналіз впливу елементів собівартості послуг з автоперевезень на їх ціну та фінансовий результат, а також визначення резервів зниження витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення ефективного розвитку підприємства потребує раціональної системи управління його фінансово-господарською діяльністю. В цьому відношенні важливе значення має факторний аналіз, під яким розуміють «... методику комплексного і системного вивчення та виміру впливу факторів на величину результативних показників» [5, с. 26].

Існує цілий перелік методів управління та оптимізації витрат [3; 8]. До них можна віднести:

- функціонально-вартісний аналіз;
- таргет-костінг;
- стандарт-костінг;
- just-in-time («точно-в-строк»);
- ABC-аналіз;
- XYZ-аналіз;
- метод збалансованості;
- оперативно-заявочна система та ін.

У даному випадку немає необхідності давати їм характеристику, відмічати позитивні та негативні сторони вищеперерахованих методів. Всі вони мають право на практичне використання і з розвитком економічних методів управління їх застосування веде до раціоналізації структури витрат підприємства. Однак, питання виміру рівня впливу факторів на результативний показник в досліджуваних економічних процесах не може бути вимірним без факторного детермінованого аналізу. Причому результативними показниками повинні виступати прибуток та рентабельність.

Згідно П(С)БО 16 «Витрати», їх економічна сутність визначається наступним чином: «Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) [1]. Виходячи з даного визначення, витрати можна

розглядати як суму ресурсів, витрачених на виробництво продукції (робіт, послуг), а також як вартісну оцінку спожитих у процесі виробництва матеріалів, палива, основних засобів, трудових ресурсів, фінансових активів та інших витрат. Отже, система оптимізації витрат підприємства повинна надати змогу отримати інформацію про кількісну оцінку суми витрат на виготовлення продукції, тобто, перш за все, на виробничу собівартість. Такий підхід дасть змогу реагувати керівництву підприємства на відхилення фактичних витрат від нормативних значень. Перш за все, необхідно класифікувати витрати підприємства, які формують собівартість продукції (робіт, послуг).

За способом перенесення вартості на продукцію операційні витрати поділяються на прямі та непрямі.

Прямі – це витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом. До прямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом окремого виду продукції (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці тощо), які можуть бути безпосередньо включені до її собівартості.

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом. До непрямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом кількох видів продукції (загальновиробничі), що включаються до виробничої собівартості за допомогою спеціальних методів. Непрямі витрати утворюють комплексні статті калькуляції, які відрізняються за їх функціональною роллю у виробничому процесі.

За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат витрати поділяються на змінні та постійні.

До змінних належать витрати, абсолютна величина яких зростає разом із зміною обсягів перевезень (робіт, послуг). Зокрема, витрати на паливно-мастильні матеріали, електроенергію, запасні частини і комплектуючі, оплату праці працівників, зайнятих на перевезеннях, відрахування на соціальні заходи.

Постійні – це витрати, абсолютна величина яких із збільшенням (зменшенням) обсягу випуску продукції істотно не змінюється. До них належать витрати, пов'язані з обслуговуванням і управлінням діяльністю виробничих підрозділів, та витрати на забезпечення загальногосподарських потреб [4; 6].

Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) включає наступні витрати [2; 4] (див. табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз витрат у собівартості послуг на автоперевезення (на прикладі ТОВ «Фрегат»)

Елементи витрат	Значення, тис. грн.			Структура витрат, %		
	2013	2014	+, -	2013	2014	+, -
Матеріальні витрати	1174	1524	+350	35,7	44,1	5,0
Витрати на оплату праці	179	193	+14	5,4	5,5	29,8
Відрахування на соціальні потреби	67	72,1	+5,1	37,4	37,4	-
Амортизація	919	965	+46	28	27,9	-0,1
Інші прямі витрати	887	633	-254	27	18,3	-8,7
Загальновиробничі витрати	55,2	61,5	+6,3	1,5	1,7	+0,2
Собівартість послуг	3281,2	3449,6	+167,4	100	100	4,9
У тому числі:						
- змінні витрати;	2296,8	2414	+117,2	70	69,9	0,1
- постійні витрати.	984,4	1034,6	+50,2	30	30,1	+0,1

Джерело : складено авторами

Із даних табл. 1 видно, що у зв'язку із збільшенням послуг з автоперевезень зросла загальна сума витрат на 167, 4 тис.грн., або на 5,1%, в тому числі, зросли абсолютно і відносно матеріальні витрати (350 тис.грн. і 8,4% відповідно). Причиною підвищення матеріальних витрат в структурі собівартості автоперевезень слугувало підвищення рівня питомих змінних витрат через зростання цін на ринку нафтопродуктів. Інші витрати залишилися незмінними, за виключенням інших прямих витрат, які скоротилися на 254 тис.грн. або 8,7%.

Для планування раціональної структури витрат [7] важливо визначити зміни в рівні та обсязі вищеперерахованих елементів витрат з метою їх зниження. Для цього проведемо аналіз собівартості послуг та фінансового результату на автотранспортному підприємстві ТОВ «Фрегат» (табл. 2).

Як видно із даних табл. 2, має місце абсолютне зростання всіх показників, крім рівня рентабельності, який дещо зменшився відносно базового рівня.

Таблиця 2

Динаміка основних показників ТОВ «Фрегат»

Показник	Рік		Відхилення, (+,-)
	2013	2014	
Ціна реалізації	3627,3	3811,7	+184,4
Собівартість	3281,2	3448,6	+167,4
Прибуток	346,1	363,1	+17
Рентабельність підприємства	10,6%	10,5%	-

Джерело : складено авторами

Для більш детального аналізу впливу факторів на рівень прибутку ТОВ «Фрегат» побудуємо факторну модель. Вона буде мати наступний вигляд:

$$\Pi = Д - (В_{\Pi} + В_{зп} + В_{ін} + В_{заг}), \quad (1)$$

де Π – прибуток;

$Д$ – дохід від реалізації послуг;

$В_{\Pi}$ – прямі матеріальні витрати;

$В_{зп}$ – прямі витрати на оплату праці;

$В_{ін}$ – інші прямі витрати;

$В_{заг}$ – загальновиробничі витрати.

Аналіз проведемо на основі методів елімінування. Останній характеризує логічний прийом, методику, на основі якого почергово виявляється вплив кожного фактора на результат, при умові абстрагування від впливу інших факторів. До методів елімінування відносять наступні:

- метод ланцюгових підстановок;
- метод абсолютних різниць;
- метод відносних різниць та ін.

Вважаємо за необхідне та достатнє проаналізувати вплив факторів тільки методом ланцюгових підстановок. Він передбачає послідовну заміну показників базового періоду на показники звітного. Отже, факторна модель базового періоду (2013р.) буде мати вигляд:

$$\Pi_0 = Д_0 - (В_{\Pi 0} + В_{зп 0} + В_{ін 0} + В_{заг 0}) \quad (2)$$

а факторна модель звітного періоду (2014р.):

$$\Pi_1 = Д_1 - (В_{\Pi 1} + В_{зп 1} + В_{ін 1} + В_{заг 1}) \quad (3)$$

Обчислимо вплив чинників на зміну прибутку за методом ланцюгових підстановок:

$$\Pi_0 = Д_0 - (В_{\Pi 0} + В_{зп 0} + В_{ін 0} + В_{заг 0}) = 3627,3 - (1174 + 179 + 887 + 55,2) = 1332,1 \text{ тис.грн.};$$

$$\Pi_{01} = Д_{01} - (В_{\Pi 01} + В_{зп 01} + В_{ін 01} + В_{заг 01}) = 3811,7 - (1174 + 179 + 887 + 55,2) = 1516,5 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta \Pi_{д} = \Pi_{01} - \Pi_0 = 1516,5 - 1332,1 = 184,4 \text{ тис.грн.}$$

$$\Pi_{02} = Д_{01} - (В_{\Pi 01} + В_{зп 01} + В_{ін 01} + В_{заг 01}) = 3811,7 - (1524 + 179 + 887 + 55,2) = 1166,5 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta \Pi_{зп} = \Pi_{02} - \Pi_{01} = 1166,5 - 1516,5 = -350 \text{ тис.грн.};$$

$$\Pi_{03} = Д_{01} - (В_{\Pi 01} + В_{зп 01} + В_{ін 01} + В_{заг 01}) = 3811,7 - (1524 + 193 + 887 + 55,2) = 1152,5 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta \Pi_{ін} = \Pi_{03} - \Pi_{02} = 1152,5 - 1166,5 = -14 \text{ тис.грн.};$$

$$\Pi_{04} = Д_{01} - (В_{\Pi 01} + В_{зп 01} + В_{ін 01} + В_{заг 01}) = 3811,7 - (1524 + 193 + 633 + 55,2) = 1406,5 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta \Pi_{заг} = \Pi_{04} - \Pi_{03} = 1406,5 - 1152,5 = 254 \text{ тис.грн.};$$

$$\Pi_1 = Д_{01} - (В_{\Pi 01} + В_{зп 01} + В_{ін 01} + В_{заг 01}) = 3811,7 - (1524 + 193 + 633 + 61,5) = 1400,2 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta \Pi_{заг} = \Pi_1 - \Pi_{04} = 1400,2 - 1406,5 = -6,3 \text{ тис.грн.}$$

Проведемо балансову перевірку:

$$\Delta \Pi = \Pi_1 - \Pi_0 = 1400,2 - 1332,1 = 68,1 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \Pi = \Delta \Pi_{д} + \Delta \Pi_{зп} + \Delta \Pi_{ін} + \Delta \Pi_{заг} = 184,4 - 350 - 14 + 254 - 6,3 = 68,1 \text{ тис.грн.}$$

Проведені розрахунки занесемо до табл. 3.

Таблиця 3

Розрахунок впливу факторів на прибуток ТОВ «Фрегат»

підстановка	Факторний показник					Результативний показник	Зміна результативного показника
	Дохід від реалізації (Д), тис.грн.	Прямі витрати на матеріали (Вп), тис.грн.	Прямі витрати на оплату праці (Взп), тис.грн.	Інші прямі витрати (Він), тис.грн.	Загально-виробничі витрати (Взаг), тис.грн.		
0	3627,3	1174	179	887	55,2	1332,1	-
1	3811,7	1174	179	887	55,2	1516,5	+184,4
2	3811,7	1524	179	887	55,2	1166,5	-165,6
3	3811,7	1524	193	887	55,2	1152,5	-179,6
4	3811,7	1524	193	633	55,2	1406,5	+74,4
5	3811,7	1524	193	633	61,5	1400,2	+68,1

Джерело : складено авторами

Проведений аналіз прибутку свідчить, що його приріст унаслідок зміни 5 факторів становить 68,1 тис.грн. Збільшення прямих витрат на матеріали на 350 тис.грн. призвело до зменшення прибутку підприємства на 165,6 тис.грн. Збільшення витрат на оплату праці призвело до зменшення прибутку на 179,6 тис.грн. Зменшення інших прямих витрат призвело до збільшення результативного показника на 74,4 тис.грн.

Для поглибленого факторного аналізу вважаємо за необхідне провести розрахунки впливу окремих елементів матеріальних витрат на величину собівартості послуг автоперевезень (табл. 4).

Таблиця 4

Зміна прямих матеріальних витрат в структурі собівартості автоперевезень

Показник	I кв. 2014		I кв. 2015	
	Абс.	%	Абс.	%
Прямі матеріальні витрати, в т.ч.	293,6	100	538,8	100
витрати на паливо	216,2	73,6	432,4	80,2
витрати на мастильні матеріали	44,8	15,2	67,3	12,4
витрати на шини	31,2	10,6	37,4	6,9
витрати на акумуляторні батареї	1,4	0,6	1,7	0,5

Джерело : складено авторами

Як свідчать дані табл. 4, в умовах зростання всіх елементів прямих матеріальних витрат за аналізований період, має місце особливий ріст витрат на паливо як в абсолютному, так і у відносному виразі. З причини підвищення цін на нафтопродукти майже в 2 рази, питома вага витрат на паливо зросла з 73,6% до 80,2%. Для більш детального аналізу побудуємо факторну модель і на основі методу ланцюгових підстановок проведемо розрахунки впливу окремих елементів витрат на структуру прямих матеріальних витрат:

$$V_0 = V_{п0} + V_{м0} + V_{ш0} + V_{а0} = 216,2 + 44,8 + 31,2 + 1,4 = 293,6 \text{ тис.грн.};$$

$$V_{01} = V_{п01} + V_{м0} + V_{ш0} + V_{а0} = 432,4 + 44,8 + 31,2 + 1,4 = 509,8 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta V_{п} = V_{01} - V_0 = 509,8 - 293,6 = 216,2 \text{ тис.грн.}$$

$$V_{02} = V_{п01} + V_{м01} + V_{ш0} + V_{а0} = 432,4 + 67,3 + 31,2 + 1,4 = 532,3 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta V_{м} = V_{02} - V_{01} = 532,3 - 509,8 = 22,5 \text{ тис.грн.};$$

$$V_{03} = V_{п01} + V_{м01} + V_{ш01} + V_{а0} = 432,4 + 67,3 + 37,4 + 1,4 = 538,5 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta V_{ш} = V_{03} - V_{02} = 538,5 - 532,3 = 6,2 \text{ тис.грн.};$$

$$V_1 = V_{п01} + V_{м01} + V_{ш01} + V_{а01} = 432,4 + 67,3 + 37,4 + 1,7 = 538,8 \text{ тис.грн.};$$

$$\Delta V_{а} = V_1 - V_{03} = 538,8 - 538,5 = 0,3 \text{ тис.грн.}$$

Проведемо балансову перевірку:

$$\Delta V = V_1 - V_0 = 538,8 - 293,6 = 245,2 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta V = \Delta V_{п} + \Delta V_{м} + \Delta V_{ш} + \Delta V_{а} = 216,2 + 22,5 + 6,2 + 0,3 = 245,2 \text{ тис.грн.}$$

Проведені розрахунки занесемо до табл. 5.

Розрахунок впливу факторів на прямі матеріальні витрати свідчить, що найбільше значення мають витрати на паливо та мастильні матеріали.

Таблиця 5

Розрахунок впливу факторів на прямі матеріальні витрати ТОВ «Фрегат»

підстановка	Факторний показник				Результативний показник	Зміна результативного показника
	Витрати на паливо (В _п), тис.грн.	Витрати на мастильні матеріали (В _м), тис.грн	Витрати на шини (В _ш), тис грн	Витрати на акумуляторні батареї (В _а), тис.грн.		
0	216,2	44,8	31,2	1,4	293,6	-
1	432,4	44,8	31,2	1,4	509,8	+216,2
2	432,4	15,2	31,2	1,4	532,3	+238,7
3	432,4	15,2	37,4	1,4	538,5	+244,9
4	432,4	15,2	37,4	1,7	538,8	+245,2

Джерело : складено авторами

Результативним горизонтом розрахунку впливу факторів на формування витрат у собівартості продукції (робіт, послуг) повинен стати, в кінцевому рахунку, рівень рентабельності. Якщо в 2014 р. рівень рентабельності автоперевезень становив 10,5% , то в I кварталі 2015 р. підприємство стало неприбутковим з причини підвищення цін на нафтопродукти. Собівартість автоперевезень зросла до 1505,6 грн., причому прямі матеріальні витрати становили 1023,7 грн. Підприємство в цінах 2014 року не могло навіть покрити собівартість послуг. На основі проведеного факторного аналізу можна зробити висновок по те, що структура витрат не є оптимальною на ТОВ «Фрегат».

Зростання цін на нафтопродукти та мастильні матеріали майже в 2 рази, яке зумовлене макроекономічними факторами, вимагає від керівництва підприємств відповідного зростання цін на послуги з автоперевезень. Підвищення цін на автопослуги на 55% забезпечує підприємству «критичний об'єм виробництва», тобто підприємство покриває всі витрати, але не має практичного прибутку, про що свідчать наступні розрахунки:

$$P_1 = 0,10 - (1 + 0,10) \times \left(1 - \frac{1,55}{1,75}\right) = 0.$$

Звичайно, загальну суму витрат можна знизити за рахунок:

- зміни об'єму послуг на автоперевезення в цілому по підприємству;
- зміни структури обсягу автоперевезень;
- зниження рівня змінних витрат на одиницю транспортних послуг;
- зниження постійних витрат на весь об'єм автопослуг.

Для досягнення рівня рентабельності базового року, тобто в 10%, підприємству необхідно, крім зниження постійних витрат у собівартості (приблизно на 5%), підвищити рівень цін на автопослуги не менше як на 75%, і тільки при таких умовах воно досягне рівня рентабельності в 10%:

$$P_1 = 0,10 - (1 + 0,10) \times \left(1 - \frac{1,75}{1,75}\right) = 10.$$

Висновки з проведеного дослідження. Оптимізація структури витрат підприємства у собівартості продукції (робіт, послуг) може бути досягнута на основі оцінки їх динаміки, структури та факторного аналізу. Тільки останній може визначити вплив елементів та статей витрат на величину собівартості і, як наслідок, ціну послуг. Критерієм оптимальності повинен виступати рівень прибутковості. Слід відмітити, що структура собівартості послуг з автоперевезень ТОВ «Фрегат» може бути оптимальною, оскільки питома вага матеріальних витрат висока, а витрат на оплату праці – відносно низька. Таке явище зумовлено перш за все макроекономічними факторами.

Бібліографічний список

1. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
2. Зоріна В.Н. Формування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в галузях народного господарства : [навч. посібник] / В.Н. Зоріна, Г.В. Сеніна. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.
3. Коваленко О.В. Система управління витратами / О.В. Коваленко, С.С. Осьмак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_6_053.pdf.

4. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті від 05.02.2001 р. № 65 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1040.644.0>
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посібник] / Г.В. Савицька. – К. : Знання, 2007. – С. 6-8.
6. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. закл. освіти] / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. – К. : Каравела, 2003. – 427 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pulib.if.ua/part/2786>
7. Тимошенко Г.Ф. Питання оптимізації собівартості продукції автотранспортного підприємства / Г.Ф. Тимошенко, Г.В. Кононова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/9570>
8. Яровенко Т.С. Шляхи та методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах / Т.С. Яровенко, А.О. Довга, В.Е. Остряніна // Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Економіка. – 2013. – Вип. 7(2). – Т. 21. – С. 181-188 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vdumov_2013_21_7\(2\)_29.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vdumov_2013_21_7(2)_29.pdf).

References

1. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (1999), *Vytraty [Expenses], Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (access date August 20, 2015).
2. Zorina, V.N. and Senina, H.V. (2005), *Formuvannia ta kalkuliuvannia sobivartosti produktsii (robit, posluh) v haluziah narodnoho hospodarstva [Formation and calculation of the cost of goods (works, services) in sectors of the economy]*, tutorial, Tsentri navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 240p.
3. Kovalenko, O.V. and Osmak, S.S. "The system of cost management", available at: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_6_053.pdf (access date August 19, 2015).
4. *Metodychni rekomendatsii z formuvannia sobivartosti perevezen (robit, posluh) na transporti vid 05.02.2001 № 65 [Guidelines for the formation of the cost of transportation (works, services), the transport dated 05.02.2001 № 65]*, available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1040.644.0> (access date August 20, 2015).
5. Savytska, H.V. (2007), *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstva [Economic analysis of enterprise]*, tutorial, Znannia, Kyiv, Ukraine, pp. 6-8.
6. Tarasiuk, H.M. and Shvab, L.I. (2003), *Planuvannia diialnosti pidpriemstva [Planning of the company]*, high school tutorial, Karavela, Kyiv, Ukraine, 432 p., available at: <http://pulib.if.ua/part/2786> (access date August 23, 2015).
7. Tymoshenko, H.F. and Kononova, H.V. "Questions optimize production cost of transport enterprise", available at: <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/9570> (access date August 23, 2015).
8. Yarovenko, T.S., Dovha, A.O. and Ostrianina, V.E. (2013), "Ways and methods of optimization of company's expenses in market conditions", *Visnyk Dnipropetrovskoho Universytetu. Ser.: Ekonomika*, Issue 7 (2), Vol. 21, pp. 181-188, available at: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vdumov_2013_21_7\(2\)_29.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vdumov_2013_21_7(2)_29.pdf) (access date August 22, 2015).

Жадан М.І., Скидан О.О. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА В СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ

Мета – аналіз впливу елементів собівартості послуг з автоперевезень на їх ціну та фінансовий результат, а також визначення резервів зниження витрат.

Методика дослідження. При дослідженні використовувалися загальнонаукові та специфічні методи. У роботі було використано такі прийоми вивчення: монографічний метод дослідження (для з'ясування проблемних аспектів аналізу витрат у структурі собівартості автотранспортних послуг); методи порівняння, аналізу та синтезу (для виявлення структурних змін у собівартості послуг та розрахунку їх питомої ваги); індукція, дедукція – для узагальнення та формування висновків.

Результати. На основі факторного аналізу виявлено вплив матеріальних, трудових та ін. ресурсів у собівартості послуг на зміну результативного показника. Розраховано зміну рівня рентабельності послуг від динаміки цін на паливно-мастильні матеріали та обґрунтовано необхідність її зміни, яка забезпечить базовий рівень рентабельності підприємства.

Наукова новизна полягає у розрахунку та обґрунтуванні «критичного об'єму» діяльності ТОВ «Фрегат» та рівня ціни на послуги, що забезпечує сталий розвиток та наближення структури собівартості до критерію оптимальності.

Практична значущість результатів дослідження полягає у тому, що керівництво підприємства може використати рекомендації із зміни цін на автопослуги та привести структуру витрат до практичного рівня оптимальності. Дані пропозиції можуть бути використані іншими суб'єктами господарювання цієї галузі. Сформовані практичні рекомендації можуть стати основою для подальшого вивчення та вдосконалення аналізу структури витрат у собівартості товарів, робіт, послуг.

Ключові слова: собівартість, структура, витрати, змінні витрати, постійні витрати, прибуток, рентабельність, фактори, резерви, оптимізація, послуги.

Zhadan M.I., Skydan O.O. OPTIMIZATION OF THE COST STRUCTURE OF THE ENTERPRISE IN THE COST OF SERVICES

Purpose. The aim of the article is the analysis of the impact of the cost elements of services for car transportations on their price and financial result and also determining reserves for reducing costs.

Methodology of the study. General scientific and specific methods were used during the study. The following methods of study were used in this article: monographic method of research (to clarify the problematic aspects of cost analysis in the cost structure of motor transport services); methods of comparison, analysis and synthesis (to identify structural changes in the cost of services and calculation of their specific gravity); induction, deduction – for generalization and forming conclusions.

Findings. Influence of material, labor and other resources in the service costs to replace the effective rate has been detected on the basis of factor analysis. It has been calculated change of the level of profitability of services from the dynamics of prices for fuel and lubricants and substantiated the necessity of change, which will provide a basic level of enterprise profitability.

Originality. Scientific novelty consists in calculating and substantiating the “critical volume” of the LLC “Fregat” activity and the level of prices for services that ensuring sustainable development and approximation to the cost structure to the criterion of optimality.

Practical value. The practical significance of the research results is that administration of the enterprise may use the recommendations on changes of prices for car services and bring the cost structure to the practical level of optimality. These proposals may be used by other business entities of this industry. Formed practical recommendations can be a basis for further study and improving the analysis of cost structure in the cost of goods, works and services.

Key words: cost, structure, expenses, variable costs, fixed costs, revenue, profitability, factors, reserves, optimization, services.

Жадан М.И., Скидан О.А. ОПТИМИЗАЦИЯ СТРУКТУРЫ РАСХОДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ В СЕБЕСТОИМОСТИ УСЛУГ

Цель – анализ влияния элементов себестоимости услуг по автоперевозкам на их цену и финансовый результат, а также определение резервов снижения затрат.

Методика исследования. При исследовании использовались общенаучные и специфические методы. В работе были использованы следующие приемы изучения: монографический метод исследования (для определения проблемных аспектов анализа затрат в структуре себестоимости автотранспортных услуг); методы сравнения, анализа и синтеза (для выявления структурных изменений в себестоимости услуг и расчета их удельного веса); индукция, дедукция – для обобщения и формирования выводов.

Результаты. На основе факторного анализа выявлено влияние материальных, трудовых и др. ресурсов в себестоимости услуг на изменение результативного показателя. Рассчитано изменение уровня рентабельности услуг от динамики цен на горюче-смазочные материалы и обоснована необходимость ее изменения, которая обеспечит базовый уровень рентабельности предприятия.

Научная новизна заключается в расчете и обосновании «критического объема» деятельности ООО «Фрегат» и уровня цены на услуги, обеспечивает устойчивое развитие и приближение структуры себестоимости к критерию оптимальности.

Практическая значимость результатов исследования заключается в том, что руководство предприятия может использовать рекомендации по изменению цен на автоуслуги и привести структуру расходов к практическому уровню оптимальности. Данные предложения могут быть использованы другими субъектами хозяйствования этой отрасли. Сформированы практические рекомендации могут стать основой для дальнейшего изучения и совершенствования анализа структуры затрат в себестоимости товаров, работ, услуг.

Ключевые слова: себестоимость, структура, расходы, переменные расходы, постоянные расходы, прибыль, рентабельность, факторы, резервы, оптимизация, услуги.